

An Roinn Oideachais
agus Scileanna
Department of
Education and Skills

بهردهوامی له خویندن

رینمایی بۆ دایک و باوکان / پیسپیدراوانی قوتابیانی قوتابخانهی
سههتایی

۱۳ مانگی مهی ۲۰۲۰

رېنمائي بۆ دايك و باوكان/ پېسپير دراوانى قوتابخانهى سهرهتابى

باوك و دايكان/ پېسپير دراوانى بهريز،

ئامانجى تيمه لهم نووسينه بۆ ئيوه، دايين كردنى زانيارى و خستنه بهر دهستى ئهو زانياريه بۆ ئيوهيه كه لهم كاتهدا وا قوتابخانهكان داخراون، بۆ ئيوه به كەلك دەبى. بيگومان ئهم سات و دۆخهى كه تيبداين دۆخىكى ناسايى و ئالۆزه بۆ زوربهى باوك و دايكان و منالەكانيان كه دىبى له ماوهى ئهم قەيرانهدا خويان له گەل شىوازيكى نويى ژيان و نيشى رۆژانهياندا ساز بكن. ئهم دۆخه بۆ ماموستا و بۆ قوتابخانهكانيش دۆخىكى ئەستهمه و ماموستاكان همول دەدن به هندىك شىوازي ناسايى به تەواى جياواز له گەل شيوه و شىوازي وانه و تەمەمىيان له ژورورى قوتابخانهدا، له فيركردن و يارمەتيدانى قوتابيهكان بهردەوام بن. به هاوكارى باوك و دايكان، ماموستاكان و قوتابخانهكان نەخشىكى گرنگيان دەبى له يارمەتيدانى قوتابيهكان بۆ له يەكتر دانەبران و به هيز كردنى ئارمزوى خويندن و پيشخستنى بواری فيركردنيان.

ئامانج لهم رېنمائيه هاوكارى كردنى ئيوهيه لهم كاتهدا كه منالەكەمتان له مالمهويه. لهم ريگايهوه ئيوه ئاگادار دەبن كه ماموستاكان لهم باروودۆخەدا به چ شىوميهك يارمەتى منالەكەمتان ئەدن و هندىك رېنمائي كرداريش دەخاتە بهر دەستت كه چۆن لهم دۆخەدا هاوكارى منالەكەمت بكميت بۆ فيربوون و به چ شىوميهك منالەكەمت بياريزيت. رېنوئيت دەكات كه چۆن دەستت بهر يارمەتيدانە را بگا كه بۆ دايك و باوكان/ پېسپير دراوان له قوتابخانهكان يان له شويەكانى ديكه لهم كاتهدا له بهر دەستن!

ئەگەر منالەكەمتان له قوتابخانهكى تايهت ناوونوس كراوه، ديسانەوه ئهم رېنمائيانه ئامۆزگارى به كەلك بۆ ئيوهش له خۆ دەگرئ.

چ چاوهروانويهكم له قوتابخانهى منالەكەم هەبى؟

له ئىستادا، قوتابخانهكان باوك و دايكانيان ئاگادار كردۆتەوه كه به چ ريگايهك و چۆن دەتوانن له گەليان له پيوهنديدا بن و هاوكارى قوتابيهكانيان بكن له پيوهندى له گەل خويندنى قوتابيهكان. چاوهروانى ئەوت هەبى كه ماموستا و قوتابخانهكان لهم ريگايانهى خوارمۆه هاوكارى ئيوه و منالەكەمتان دەكمن:

هاندان هاندەر دەبن بۆ ئەوهى كه منالەكەمتان هەميشه چالاک بن و لهم كاته ئەستەمسەدا له خويندن و فيربوون پيش بكمون

له پيوهنديدا دەمئینهوه ئاگادارتان دەكەنەوه كه لهم دۆخه ئالۆزەدا به چ ريگايهك له گەل ئيوه و منالەكەمتان پيوهندى دەگرن، هەروەها ئاگادارتان دەكەنەوه كه ئيوهش له چ ريگايهكەوه دەتوانن پيوهندى به قوتابخانهكەوه بكن بۆ شتى پيوست.

نامادە كردنى نەرك و راهيتان دايين كردنى وانه و راهيتان و چالاکى بۆ منالەكەمتان به شىوميهك كه له ئاستى توانايى و پيشومچوون و پۆلهكەيدا ببيت.

تیبينى / سەرنج سەرنج دان لەم ئەرکانەى وا منالەكەمتان به جيبى هيناون و بۆ ماموستاكهى گەرانۆتەوه.

راويژ كردن چاوهروانى را و سەرنجى ئيوه دەكەن تا لەمە دۇنيا بن كه ئەمە ريزه نەرك و راهيتانە وا به منالەكەمتانى دەدن بهر رادەيهيه كه جيبهجنى بكرئ.

پرسى دەست راگەشتن به هاوكارىتان دەكەن بۆ دۆزبنهوهى ريگا چارهى يارمەتيدانى منالەكەمت ئەگەر له شويئيكدا بن كه هئلى ئينترنيت خاوبى يان دەستان به ناميرى ديجيتال را نەگا.

چەند وەخت جارېك چاوەرێ بەم كە لە لایەن مامۆستا یان قوتابخانهى منالەكەمەوه پێوەندىم لە گەل بگىرێ؟

وەزارەتى خوێندن و كارامەى رېنۆینی داوه بە قوتابخانه سهرهتابىەكان كە تا بۆیان دەكرێ مامۆستای پۆلهكان دەبى بە شىوهى رۆژانه لە گەل قوتابىيەكاندا لە پێوەندىدا بن یان لانی كەم چەند جارېك لە هەتوودا. ئەگەر منالەكەت پېويستى بە پېداويستى تايبەتى فېركارىيە، دەبى چاوەرێى ئەوه بى كە لە هەندىك دۆخدا رۆژانه لە لایەن مامۆستای تايبەتى فېركارىيەوه یان مامۆستای پۆلهكە پێوەندىتان لە گەلدا بگىرێ. ئەگەر پېشتر منالەكەتان بە هۆكارى كەرى/ كىشهى بېستەن یان لاوازی بېنين و كۆپى مامۆستايەك سەردانى كرد بن، دەكرێ چاوەروانى ئەوتان هەبى كە لە لایەن ئەو مامۆستايەوه بە شىوهىەكى رېكۆپىك پێوەندىتان لە گەل بگىردى.

هاوكارى قوتابخانه بۆ فېركردنى منالەكەتان لە مألوه جياوازتره لەو هاوكارىيەى كە لە رۆژانى ناسايى قوتابخانهدا پېن دەكرا. چەند وەخت جارېك یان لە چ رېگايەكەوه مامۆستاكان و قوتابخانهكە لە پێوەندىدا دەبن لە گەل ئىوه و منالەكەتان پابەندە بە چەند شتىكەوه، یان لە رېگەى كورته نامەوه دەبى، یان قسه كردن لە رېگەى فېدېو كامىراوه، یان هەر پلانفۆرمىكى دى كە لە رېگەىەوه بىتوانى بە شىوهى راستەوخۆ فېركارى بەكەى یان راهىنان و وانە بەدى.

بە شىوهى تايبەت، جۆرى پێوەندىيەكە بەندە لە سەر ئەوهى كە كام رېگا گونجاوه بۆ ئىوه ، قوتابخانه و مامۆستاكان بۆ پێوەندىگرتن تا لەو رېگەىەوه باشترىن هاوكارىيەكان بە خوێندنى منالەكەتان بكرى لەو كاتانەى وا لە مألوه جۆره پێوەندىيەكى جياواز دەبى بە گۆپى ئەو تېكنۆلۆژى و سەرچاوهى ئېنترنېتە بەرفراوانەى وا لە قوتابخانه لەبەر دەستە و لە گەل ئى مألوه جياوازه و بە پېن ئەو مەجالەى وا قوتابخانه هەيەتى، كەمرستەى فېركارىيەكان بە شىوهى چاپكراو دەخاتە بەر دەستى قوتابىيەكان. هەر وهه ديسان جياواز دەبى بە گۆپى ئەو بەرنامەىەى كە مامۆستاكان داينرشتنوه بۆ پۆلهكەيان و بە لە بەرچاوەگرتنى پېويستى فېربوونى قوتابىيەكە، كەمرستەى بەردەست و داخووزىيە تايبەتەكان بۆ خوێندن لە رېگەى دوروهوه /ئۆنلاين

چۆن قوتابخانهكە لە گەل من یان منالەكەم پێوەندى دەگرێ؟

بە گشتى جۆرى پێوەندى ئىوان مامۆستاكان و ئىوه و منالەكەتان سەبارەت بە خوێندنى منالەكەتان و هارىكارى تۆپە كە تۆ هاوكارى بەكەيت ئەكرى ئەو ئەركانەى وا مامۆستا بۆ ئەنجامدان بە منالەكەى دەدات كە منالەكەت بۆ خۆى جىيەجىي كات جياواز بىت لەوانەى وا مامۆستا كە خۆى راستەوخۆ لە قوتابخانه پېن ئەنجام دەدات. قوتابخانهكەش هاوكارى منالەكەت دەكات كە هەميشە چالاك بى و هەست بە باشى بكات. چالاكىيە فېركارىيەكانیان دەكرى برىتى بىت لە :

- راهىنانى وەك نوسىن، چالاكای بە كردهوه و پرۆژه و
- لە هەر شونىك كە ئىمكانات هەبوو، خوێندنى ئۆنلاين وەك پۆلى مەجازى، فېدېوى وانەكان، نواندەكان یان كەلگ وەرگرتن لە سەرچاوهى خوێندن كە مامۆستا كە پېشيارى دەكات.

ئىوه و منالەكەتان دەبى چالاكىيەكانى خوێندن لە لایەن قوتابخانه و مامۆستاكانەوه لە رېگايەك لەم رېگايانە وەك پۆست، نامەى ئەلكترۆنى /ئىمیل، تۆرهكانى پێوەندىگرتن وە یان مألپىرى قوتابخانهوه بە دەست بكات.

تا ئەو جىگايەى كە تەكنۆلۆژى لە بەردەستە، دەكرى منالەكەت لە پێوەندى بىت لە گەل مامۆستا/مامۆستاكانى لە رېگەى بەرنامەى وەك Edmodo، Google Classroom, Microsoft office 365 و بەرنامەى وە و لە كۆبوونەوهى راستەوخۆدا بەشدار بى لە رېگای بەكارهينانى نامىرى وەك Google Meet, Microsoft team و هەر وهه Webex.

رېنمائي بۆ دايك و باوكان/ پېسپېر دراوانى قوتابيانى قوتابخانهى سهرهتابى

داوا كراوه له قوتابخانهكان كه ئاگادارى ئى قوتابيانه بن وا دهستيان به پېداويستيه ئونلاينهكان راناگا و ريگهيان بۆ ساز كمن تا ئەوانيش بتوانن له خویندن و فير بوون بهشدار بن. ئەگەر كيشهتان له گەل دەست راگهيشتن به نينتر نيت هميه يان دهستان به ناميرى چاپ و شتى وا راناگات، دەبى قوتابخانه يان ماموستاى پۆلهكه ناگادار كەنمەه تا ئەوان ريگهيەكى ديكه بگرنه بهر بۆ منالەكەت/

لهوانيه له لايەن قوتابخانه يان ماموستاكوه تەليفونتان بۆ بكرى بۆ دلنابوون له منالەكەتان و بۆ باس كردنى هەر نيگهراڻيهك كه سەبارەت به خویندننى منالەكەتان هەتانبى. ئەو جۆره له پيوەندى گرتنى تاك به تاكه به شيوهيهكى گشتى قازانجبهخشه ئەگەر منالەكەتان خاوهن پېداويستيهكى تايهته بۆ خویندن و له ئەنجامدانى ئەو ئىركانهى وا بۆى داين كراوه كيشهى هەبى. ئەم پيوەنديه ريك و بيكەش له گەل ماموستا ديسان قازانجبهخشه بۆ ئەوى ئەگەر ئيوه كيشهتان له هاندانى منالەكەتان يان هاوكاريكردنى سەبارەت به فير بوون و خویندن له مالمهوه هەبى. ئەگەر قوتابخانهكه بهشى بهريومهبرى پيوەندى نيوان قوتابخانه و مالمهوه هميه كه به (HSCL) ناسراوه، دەتوانى پيوەندى بهو بهشمهوه بگرى سەبارەت به هەر شتتېك كه لەم بوارمەوه هەتیبى.

زانبارى زياتر له لايەن وەزارەتى خویندنهوه له مەر ئەوى كه قوتابخانه و ماموستاكان به چ ريگهيەك دەتوانن هاوكارى خویندننى منالەكان بکەن له (رېنمائي سەبارەت به بەردەوامى خویندن بۆ قوتابيانى قوتابخانه سەرهتابيهكان و پاش سەرهتابى هاتووه. ئەم زانباريهانه و بەلگه رېنمائي ديكه له پيوەندى له گەل هاوكارى كردنى فيرخوازانى خاوهن پېداويستى تايهت له بوارى خویندنهوه و هەروها ئەوانهى وا مەترسى بيهشبوونيان له خویندن له سەرە له لاپەرەى [covid-19](#) له سەر مألپەرى وەزارەت دەست له بەر دەستە.

ئەگەر پرسيارىك يان نيگهراڻيهكم هەبوو سەبارەت به خویندننى منالەكەم له گەل كيدا پيوەندى بگرەم؟

ئەگەر ئيوه يان منالەكەتان پيوستتان به ناموزارى هەبوو يان هەر پرسيار و نيگهراڻيهك سەبارەت به خویندننى منالەكەتان هەبوو، دەبى قوتابخانهكان ئەو رېنمائيەيان دابى كه چۆن و له گەل كى پيوەندى بگرەن، ئەگەر دلنيا نيت كه بزانى دەبى له گەل كى پيوەندى بگرى، له مألپەرى قوتابخانهكەدا زانبارى له سەر داواكەت دەست دەكەوت.

ماموستاى پۆلهكه/ يان ماموستاى تايهتى فيركارى خالىكى گرنگ دەبن بۆ پيوەندى يان بۆ هاوكارى ئيوه. بهريومهبرى قوتابخانه يان جيگرى بهريومهبرى قوتابخانهكەش دەتوانن سەبارەت به هەر داواكاريهكان هاوكارىتان بکەن.

ئەگەر منالەكەتان له قوتابخانهيهكى (DEIS) ناونوس كراوه، قوتابخانهكەش بهشى پيوەندى و هاوريكاتى مأل و قوتابخانهى (HSCL) هميه يان بەرنامەى تەواو كردنى قوتابخانه (SCP). بەشى بهريومهبرى پيوەندى نيوان قوتابخانه و مالمهوه بۆ ئەوميه كه ناموزگارى بەت و زانبارى داين بکات و لينكىك بيت له نيوان قوتابخانه و مالمهوهدا. ئەو بەشه هەروها هاوكارى باوك و دايكان دەكا له گریدانيان به خزمەتگوزارى زياتر وەكو هاوكارى كۆمەلگا و خزمەتگوزارى ديكه. بەرنامەى تەواو كردنى قوتابخانه (SCP) هاوكارى ئەو قوتابيانه دەكا كه مەترسى ئەرميان له سەرە كه له تەمەنكى زوودا قوتابخانه به جى بهيلان يان ئەو قوتابيانهى وا به هوكارى جياواز دەستيان له قوتابخانه و خویندن هەلگرتووه. دەتوانى له ماموستاى پۆلهكهى منالەكان يان له بهريومهبرى قوتابخانه بپرسن و ئەوانيش دەتوانن پيت بلين كه ئايا ئەو هاوكاريانە له بەر دەستن وه هەروها دەتوانن هاوكارىت بکەن بۆ پيوەندى گرتن له گەليان.

رینمایی بۆ دایک و باوکان/ پیسپیردراوانی قوتابیانی قوتابخانهی سههتایی

ئهگەر قوتابخانهکه سهههت به منالهکهتان هاوکاری له لایهن خزمهتگوزاری دهروونی فیرکاری نیشتمانی وه یان هاوکاری له باره ی راهینانی قسهکردن و زیانهوه له بهرنامه داناه، دهبی له گهڵ قوتابخانهکهدا باس بکهن که لهم کاتهدا به چ ریگایهک ئهوه هاوکارییههتان پیه دهگا.

ئهوه ئهگەر من نیگهرائیههکهم هههین سههههت به ناستی پیوهندی قوتابخانه له گهڵ من یان منالهکهم؟

ئهگەر ههستت کرد که قوتابخانه یان ماموستای منالهکهت به شیوهی بهردهوام له پیوهندی نییه له گهڵ ئیوه یان منالهکهتان، دهبی له ههنگای یهکهمدا له ریگای تهلپون کردن یان کورته نامه و ئیمیل ناردهوه بۆ قوتابخانهکه یان بهشی پیوهندی قوتابخانهکهوه، پیوهندی بگری. ئهوه کهسهی که دهبی پیوهندیان له گهڵ بگری دهکری ماموستای پۆل، ماموستای تایهتی فیرکاری، بهریوههیری بهشی پیوهندی نیوان مأل و قوتابخانه یان بهریوههیری قوتابخانهکه بی.

ئهگەر نیگهرائی ئههت بۆ هاته پیش که له ماوهی چهند رۆژدا هیچ ولامیکت له لایهن قوتابخانهکهوه پینهههستهوه دهتوانی ریگایانی سکالاکردنی قوتابخانه بگریته بهر. نهم ریگایانه برینین له بهر زکردهوهی نیگهرائیههکهتان بۆ بهریوههیری قوتابخانه وه دواتر نهگەر پیوهستی کرد بۆ سهروکی لیژنه ی بهریوههیری. زانیاری له سهه ئهوهی که چۆن دهتوانی سکالا تومار بکهی له بهشی باوک و دایکان Parent's section له سهه مألپهیری وهزارهت دهست دهکوهیت. له حالتهی پیوهندیار به قوتابخانهکانی سهه به لیژنه ی راهینان و فیرکردنهوه (ETB)، دهتوانی له گهڵ لیژنه ی ئهوه بهشهی ناوچهکهی خۆتاندا پیوهندی بگری؛ ناویشانی پیوهندی گرتن له سهه ETBI directory دهست دهکوهیت.

به ههه حال ئهگەر لهم کاته نا ئاساییهدا وا قوتابخانه داخراوه کیشهت هههوه له پیوهندی گرتن به قوتابخانه یان دهستت رانگا به چۆنیی تومار کردنی سکالا، دهتوانی له گهڵ وهزارهتی خۆیندندا له ریگای ئهوه ئیمهلهوه پیوهندی بگری. schoolgovernance@education.gov.ie

چۆن دهتوانم هاوکاری منالهکهم بکهم؟

چاوهروانی ئههتان لی ناکری که لهم کاتهدا بی به ماموستای منالهکهت. لهم کاتهدا ماموستاکان بهردهوامن له کار کردن له گهڵ قوتابییهکاندا بهلام هندیک شتی کرداری ههیه که ئیوه وهک باوک و دایکان لهو بارهوه دهتوانن هاوکاری منالهکهتان بکهن لهو کاتهه ی وا له مالهوه ئهخوینن.

ئهوه بهرنامهیه دهبی نهم شتانهی تیدا بی، منالهکهت له کاتیکی دیاریکراودا رۆژانه بههوی و له خهوههستی، کاتهکانی خواردن، یاری کردن و سههگرمی، چالاکای خانهوادهیی، نیشی مالهوه، راهینان و ئههکهکانی قوتابخانه.

باشتر وایه ئهوه بهرنامهیه له گهڵ منالهکهتدا پیکهوه دارژن تا ههست یکات که ئههیش له چۆن تیپهکردنی ژبانی رۆژانهیدا، بژاردهی ههیه. منالهکان زیاتر پابهندن له بهریوههیری ئهوه بهرنامهیه که خویان هاوکار بوون له دارشتنن.

بهرنامهیهکی

رۆژانه داریزه

له کاتی دارشتنی بهرنامهی رۆژانهدا، دهبی لهبهردهستدا بوون و به کارهینانی هندیک نامیر و شت وا هندیک کهس له مالهوه به کاری دههین له بهرچاوه بگری. دهتوانی له ریگای مألپهیری بهشی خزمهتگوزاری پهروههیری دهروونی نیشتمانی سهه به وهزارهتی خۆیندن National (NEPS) Educational Psychological Service بۆ دارشتنی بهرنامهی رۆژانه بۆ منالهکهت رینمایی وهگری.

ئهوه بهرنامه تلهفزیونییهی که لهم رۆژانهدا بۆ منالهکان ناماده دهکری، یارمهتیدهه دههین بۆ پیشهستی بهریوههیری بهرنامهی رۆژانهی خۆیندنیان و سههنجیان بۆ خوی رابکیشی.

Home School Hub

RTÉ2: کاتژمێر ۱۱ ی سەرله‌به‌یانی تا
۱۲ رۆژانی دووشهمه تا ههینی

Click the link below:

Cúla 4 ar scoil

TG4: کاتژمێر ۱۰ ی سەرله‌به‌یانی تا
۱۰:۳۰ رۆژانی دووشهمه تا ههینی

Click the link below:

ناماده به بۆ
فیربوون

هه‌گه‌ر بتوانی شوێنێک بۆ مناله‌که‌تان دابین بکە، که تا ده‌گه‌رێ له هه‌راو قالمه‌قال دوور بێ له کاتی نه‌جهمدانی نه‌رکه‌کانی، زۆر یارمه‌تیدهر ده‌بێ بۆ به‌رنامه‌ی خوێندنه‌که‌ی. هه‌روه‌ها مناله‌که‌ت ده‌بێ ناماده بێ بۆ هه‌ر جۆره خوێندنیک یان چالاکیه‌کی ئونلاین له گه‌ڵ مامۆستاکانیان که بۆیان دیاری کراوه هه‌گه‌ر قوتابخانه‌که‌یان نهم جۆره له پێونده‌ی به کار ده‌بات و ئێوه یان مناله‌که‌تان له جۆره نامێر و تیکنۆلۆژی بیه گونجاو هه‌تان له به‌ر ده‌سته.

له گه‌ڵ مناله‌که‌تدا
بدوئ و په‌سنی
هه‌وله‌کانی بکه

قه‌سه کردن له گه‌ڵ مناله‌که‌تندا سه‌باره‌ت به‌ر نه‌رکه‌که‌ی که ده‌بێ نه‌جهمیان به‌دات و له‌و کاتانه‌ی که بۆیان دیاری کراوه نه‌رکه‌کانیان به نه‌جهم دراوی بۆ مامۆستا که بگه‌رێننه‌وه و خشته‌ی له‌و وانه و نه‌رکه‌که‌ی وا له رێگای ئینتێرنه‌تیه‌وه نه‌جهم ده‌درێن، یارمه‌تی مناله‌که‌تان ده‌دات بۆ رێگایه‌کی درووست. هه‌روه‌ها وایان له ده‌کات که ده‌رک به‌وه بکهن که ئێوه ریز له مانه‌ووبوونیان ده‌گه‌رن و هه‌روه‌ها پیاوه‌لێدان و په‌سن کردنی هه‌وله‌کانیان زۆر گرنگه و هاوکار ده‌بێ بۆ چالاکی بوون و هه‌ست کردنیان به به‌ده‌سته‌ینان داوی ته‌واو کردنی نه‌رکه‌که‌یان.

چیک بکه بۆ
پێونده‌یگه‌رتن

ده‌بێ به رێک و پێکی و به‌رده‌وام ناگه‌تان له جۆری پێونده‌ی گه‌رتن بێ که قوتابخانه‌که پێی راگه‌یه‌اندوون له‌و رێگه‌یه‌ی پێونده‌یتان له گه‌ڵ ده‌گه‌رێ بۆ نه‌وه‌ی له پێونده‌یدا به‌مێنێته‌وه سه‌باره‌ت به خوێندنی مناله‌که‌تان. هه‌گه‌ر هه‌ر کێشه‌یه‌که‌تان بۆ هاته پێشه‌وه له سه‌ر جۆری له‌و پێونده‌یه‌ی، ده‌گه‌رێ به زووترین کات قوتابخانه‌که ناگه‌ر که‌مه‌وه تا شیوازیکی دیکه‌ی پێونده‌ی گه‌رتن که بۆ قوتابخانه‌که و بۆ ئێوه گونجاو بێ به کار به‌بن.

ئهرینی به
هه‌میشه

زۆر زۆر گرنگه که له‌م کاتانه‌دا هه‌میشه به ئهرینی به‌ر بکه‌نه‌وه و به‌رده‌وام بێ له راگه‌رتنی بالانسی له‌و وینه هه‌واڵیه‌یه‌ی که مناله‌که‌ت ده‌که‌وته به‌ری. له‌وانه‌یه نهم لێکه به که‌لک بێ بۆتان بۆ قسه کردن له سه‌ر نه‌خۆشی په‌تای کورونا covid-19 له گه‌ڵ مناله‌که‌تان **Talking to children and young people about Covid-19**. زۆر گرنگه خۆ له دله‌راوکی سه‌باره‌ت به نه‌رکه‌کانی قوتابخانه دوور بگه‌رن، هه‌گه‌ر دله‌راوکیه‌که‌تان بۆ هاته پێش له کاتێکدا که هه‌م ئێوه و هه‌م مناله‌که‌شتان نامادهن بۆ قسه کردن، وتووێژ بکهن. هه‌روه‌ها سه‌باره‌ت به‌و مه‌سه‌له‌ ده‌توانن له گه‌ڵ مامۆستای پۆل یان قوتابخانه‌که داوی رێنۆینی بکهن.

چۆن نەتوانم ھاوكارى منالەكەم بىكەم كە كىشەى ھەيە لەنەنجامدانى نەركەكانى قوتابخانه لە مألەوھ؟

بەر لە ھەموو شتتېك بۆ ئىوھ گرنگە كە بزائن كە ئىوھ و منالەكەتان بە تەنبا نېن لەم دۆخەدا. زۆر لە دايك و باوكان و منالەكانيان لە ئەنجامدانى ئەر كەكانى خویندن لە مألەوھ رووبەر ووى كىشە دەبنەوھ.

بزانه بۆچى

ھەنگاوى بەكەم دەبى بزاني بۆچى زەمەتە بۆ منالەكەت كە نەركەكانى قوتابخانه لە مألەوھ ئەنجام بەدات. لەوانەيە نەستەم بى بۆ منالەكەت كە لە گەل نەى رۆتېنە نوئىيەى قوتابخانه لە مألەوھ خۆى بگونجىنى و پەرزىشى نەم دۆخەى ئىستە بى و ترسى ھەبى بۆ داھاتوو. ھەر وھە لەوانەيە دۇنيا نەبىن كە لە خویندنەكەياندا چ چاوەروانىيان دەكات. لەوانەيە كىشەى لە گەل خویندن يان بەشنىك لە وانەكان وھ يان لەوانەيە منالەكە كىشەى تەندرووستى ھەبى. لەوانەيە چاوەروانىيەكەى تۆ و نەوھى مامۇستاكە سەبارەت بەوان واقەى نەبى.

بزانه چ روو دەدات

ھەول بەدە لە كاتىكى نارام دا بۆ نمونەى لە كاتى خوارنەوھى كوئېك چا يان قاوھ يان لە كاتى پىاسە كردندا بزاني چ روو دەدات سەبارەت بە منالەكەت. يارمەتى منالەكەتان بەدەن كە تىيگەن زۆرىيەى ھەست و بېر كرنەوھىيان تەنبا كاردانەوھىيەكى ناساييە ھەمبەر بەم دۆخەى ئىستە و ھەول بەدە كە بتوانى رىكە چارەيان بۆ بەتۆزىتەوھ.

بەرنامەيەكى نوئ دارىژن

لەوانەيە پىويست بەوھ بەكات كە دووبارە بېر بەكەيتەوھ يان بەرنامەيەكى نوئ دارىژى كە بەرنامەيەكى واقەى بى و قابىلى بەرئەبەردن بى. ھەر وھە دەبى بەرنامەيەك بى كە پشووى تىدا بى و چالاكى چىژ بەخش لە خۆ بگرى.

ھەز / نارەزوويان بەدۆزەوھ

زۆر بە كەلكە گەر بېتوو ھانى منالەكەتان بەدەى كە بزاني ھەز يان لە چىيە يان نارەزوويان زىياتر لە چىيە. ھەندىك چار پشووئەك لە كاتى ئەنجامدانى پەرزەبەكدا ھاوكار دەبى بۆ سووك كردنى بارى دڵەراوكنى و رارايى و يارمەتى منالەكەش دەدات كە دووبارە باشتر مەبلى بۆ لای نەركەكەى ھەبى.

داواى يارمەتى بەكە

بىخەم بە و داواى يارمەتى لە قوتابخانه و مامۇستاكان بەكە چوونكە ئەوان باشتر شارەزاي قوتابىەكانن ئەوان دەزانن كە ئەم باروودۆخە بۆ ھەموان باروودۆخىكى نەستەمە و بە خوشحالىيەوھ ھاوكارى ئىوھ و منالەكەتان دەكەن. ئەگەر دەزاني كە منالەكانت تواناي ئەوھى نىيە كە نەركەكان لە مألەوھ بە تەواوى ئەنجام بەدات وھ يان ھەست دەكەى كە منالەكەت ناتوانى نەى برە لە نەرك كە بۆى ديارى كراوھ ئەنجامى بەدات، تكلەيە قوتابخانەكە ناگادار بەكەمەوھ.

به چ شىۋەيك نەتوانم يارمەتى منالەكەم بدەم كه پارىزراو بى نەو كاتەى وا نۇنلاين دەخوئىنى؟

زۆر گرنگە كه مندالەكەت پارىزراو بى نەو كاتەى وا دەستى به كەرسەتەى نۇنلاين رادەگا يان له دورەو دەخوئىنى. ھەرۋەھا گرنگە كه منالەكەت بەرپرسانە ھەلسووكەت بكات نەو كاتەى وا به شىۋەى نۇنلاين دەخوئىنى. قوتابخانە و مامۇستاكەن ھەنگاۋى پېويستيان لەو بوارە ھەلگرتوۋە و ئىۋەش ۋەك باوك و دايك دەتوانن يارمەتدەر بن له چەند رېگەۋە كه برېتېن له:

- بېرى منالەكەت بخرەوە كه پابەند بى به نەو ياسايانەى وا مامۇستاكە بۆ چالاكى نۇنلاين دايئاۋە،
- ھاۋرا بى له سەر تەرتىباتەكانى وانەكانى نۇنلاين له گەل مامۇستاي منالەكەت .
- چاۋدېرى چالاكى نۇنلاينى منالەكەت بكة.
- ھەۋل بدە به ھاۋكارى قوتابخانەكە وئېگەرى پارىزراو و ئىنترنېتى فىلتەر كراو بۆ منالەكەت دابەزىنى.
- ھەۋل بدە كەشېكى دروست بۆ منالەكەت ساز بكةى نەو كاتەى وا نۇنلاين نەركەكانى نەنجام دەدات.

ياساي پەسەندكراۋى قوتابخانە بۆ به كار ھېنانى ئىنترنېت له قوتابخانە له لايەن قوتابىيەكانەۋە، ماف، بەرپرسايەتى و سزاي سەبارەت به بەكار ھېنانى كۆمپيوتەر بۆ نەركى قوتابخانە ديارى كردوۋە. ئىۋە دەبى نەو بەلگەنە بھوئىنەۋە و دۇنيا بن كه له داخوازەكان بۆ ھەلسووكەتى گونجاۋ تېدەگەن.

رېنمىيى زايتر بۆ باوك و دايكان و بۆ منالان له سەر چۆننېتى به سەلامەتى ئىش كردن به شىۋەى نۇنلاين له سەر مالىپەرى [webwise.ie/parents/](https://www.webwise.ie/parents/) يان له سەر نەم لېنكە [Be Safe Online](https://www.be-safe.org/) دەست دەكەۋى.

ھەرۋەھا كارمەندى بەشى كۆمەلەيتى دەزگاي Tusla ش بەردەۋامە له دابىن كردنى پشئووانى خانەۋادە و پاراستنى منالەكان له پېۋەندى له گەل خزمەتگوزار بېيەكان. دەتوانى له رېگەى نەم لېنكە [Covid-19 page](https://www.tusla.ie/covid-19) يان نەم لېنكە [Parenting 24 seven page](https://www.tusla.ie/parenting) له سەر مالىپەرى Tusla زانبارى زياتر دەست كەۋى.

What support is there if my child is moving to post-primary school in September?

نەگەر منالەكەم له مانگى سېتەمبەردا بگوازىتەۋە بۆ قوتابخانەى پاش قۇناخى سەرەتايى چ ھاۋكارىيەك له نارادايە بۆى؟

نەگەر دۇنيان كه منالەكەتان وا پۇلى شەشە بۆ مانگى سېتەمبەرى ۲۰۲۰ شۆينى بۆ ديارى كراۋە له قوتابخانەى پاش قۇناخى سەرەتايى، دەبى ئىۋە له گەل بەرپوۋەبەر و مامۇستاي پۇلەكە قسە بگەن سەبارەت به گواستەۋەى منالەكەتان بۆ قوتابخانەى پاش قۇناخى سەرەتايى و نەو زانبارىيانەى كه پېويستە قوتابخانەكە له سەر قوتابخانە نوئىيەكە پېتان بدات. قوتابخانەى پاش قۇناخى سەرەتايى لەوانەپە خۇيان سەبارەت به تەرتىبات و رېۋشۆينى قوتابىيانى سالى بەكەمى خويندن لەو قوتابخانەپە پېۋەندىتان له گەل بگرن.

نەگەر منالەكەتان وا پۇلى شەشە له قوتابخانەى پاش قۇناخى سەرەتايى شۆينى بۆ نەبۋە بۆ مانگى سېتەمبەرى ۲۰۲۰، دەبى ئىۋە له گەل بەرپوۋەبەر يان مامۇستاي پۇلەكە قسە بگەن و داۋاي يارمەتى لى بگەن. گەر پېويست بكات بەرپوۋەبەرەكە ناۋنېشانى پېۋەندى كارمەندى بەشى پەروەردەتان (EWO) پى دەدا. يان ئىۋە نەتوانن نېمەل بۆ نەم ئادرەسە tessinfo@tusla.ie بېنرر و تەكيد بن كه ناۋنېشانى پېۋەندى گرتنى خۇتان وناۋى نەو قوتابخانەپە وا ئىستانكە منالەكەتانى لىنە له ئېمەيلەكەدا بنووسن و دواتر كارمەندىكى بەشى پەروەردە و فېركردن پېۋەندىتان له گەل دەگرى.

رېنمىيى بۆ دايك و باوكان/ پېسپېردراوانى قوتابيانى قوتابخانەى سەرەتايى

چ ھاوکارىيەكى ديكە لە نارادايە بۆ نيمە ۋەك باوك و دايك يان ۋەك پېسپېردراو؟

لە لايەن ۋەزارەتى خويندن و كارزانييەۋە: ئامادە كردنى زانيارى نوئ لە لايەن ۋەزارەتەۋە لە سەر قەيرانەكانى پەتاي كۆرۈنا Covid-19 و دەست راگەشتن بەو سەرچاۋە دابىنكاروانە لە لايەن دەزگا جۇراوجۇرەكانەۋە لە سەر ئەم لېنكە [Covid-19 page](#) كە ئى مالىپەرى ۋەزارەتە.

لە لايەن باوك و دايكانى ديكەۋە: پېۋەندى گرتن بە باوك و دايكانى ديكەۋە و قسە كردن و دابەش كردنى ئەزمون لە گەل يەتكىرتدا لەم كاتەدا دەتوانى پىشتىوانىيەكى باش بى و زۆر بە كەلك بى. ئەنجوومەنى باوك و دايكان يان كۆمەلەى باوك و دايكان لە قوتابخانە دەكرى بېتتە سەرچاۋەكى گرنكى زانيارى و رېگايەك بى بۆ بەردەوام لە پېۋەندىدا بوون لە گەل قوتابخانە و باوك و دايكەكاندا. ھەرۋەھا لەوانەيە پېۋەندى گرتن لە گەل ئەنجوومەنى نىشتەمانى باوك و دايكان (سەرەتايى) لە رېگەى مالىپەرى [website](#) يان لاپەرى ھەيسبووكى ئەوانەۋە [Facebook Page](#) بە كەلك بى.

لە لايەن مالىپەرى كاتىترەۋە: ناۋەندى باوك و دايكان لە [gov.ie/parents](#) لەم كاتەدا زانيارى و رېنويى بۆ باوك و دايكان و خانەۋادەكانىيان لە سەر بنەماى كۆمەلەى بابەت ۋەك باوكايەتى و دايكايەتى و پىشتىوانى باوك و دايكان نامادە دەكات.

ھەندىك مالىپەرى كە سەرچاۋەى فېركارىيان تېدايە.

- مالىپەرى [scoilnet](#) ھەندىك سەرچاۋەى فېركارى لە رېگايى دورەۋە دەناسىنى و لېنكەكان دەخاتە بەردەستى بەشى خزمەتگوزارىيەكانى پىشتىوانى ۋەزارەتى خويندن و كارزاني/ كارامەى.
- خزمەتگوزارى پىشكەۋەتتى پىشەى بۆ مامۇستايان پىشتىوانى و سەرچاۋە لە رېگايى ئەم لېنكەنى خوارەۋە بۆ باوك و دايكان و مئالەكانىيان نامادە دەكات.

○ [PDST-Irish Independent Articles](#) ئەۋ وتارانەى وا لە لايەن خزمەتگوزارى پىشكەۋەتتى پىشەى بۆ مامۇستايان نووسراۋە و ھەفتانە لە رۆژنامەى ئايرىش ئىندېندنت بلاۋ كرۋەتەۋە بۆ باوك و دايكان نامادە دەكات.

○ [PDST - Online Tools Tutorials](#) وانەى كورت سەبارەت بەو كەرسەتە ژومارەيىنەى كە لەوانەيە مئالەكەت بۆ خويندن لە رېگايى دورەۋە لە مالمەۋە بە كارى ببات، پى دەدات.

○ [PDST - Digital Libraries](#) ژومارەيەكى زۆر كىتبخانەى ئونلاين دەخاتە بەر دەستكە ھاوكار دەبى بۆ خويندەۋە و نووسىنى مئالەكان لە مالمەۋە.

○ [PDST - Sources of Information](#) دونىايى كىتېبى ئونلاين و سەرچاۋەى زانيارى برواينكارۋە دەخاتە بەردەستان كە ئەۋ سەرچاۋانە لەوانەيە ئەۋ كاتەى وا خويندكارەكان لە مالمەۋە خەرىكى ئەركى پروژەيەكن بە كەلك بى بۇيان.

- Ark كۆمەلەى سەرچاۋە بۆ پىشتىوانى لە مئالانى قوتاخى سەرەتايى كە لە گەل ھونەر دا سەرگەرمن دەخاتە بەر دەست لە سەر مالىپەرى [www.ark.ie](#)

مالپەرى پىشتىوانى كردن بۆ كامەران بوون.

- [خزمەتگوزارى نىشتەمانى بۆ بارى دەروونى و پەروەردەى \(NEPS\)](#) رېنمىيى و سەرچاۋەى بە نرخ بۆ قوتابخانەكان و بنەمالەكان دابىن دەكات كە لەم زەمەنى پەتاي نەخۋشى كۆرۈنا دا Covid-19 مئال و گەنجەكانىيان بېارىزن.

رېنمايى بۇ دايك و باوكان/ پېنسىپر دراوانى قوتايانى قوتابخانهى سهرهتايى

- مالىپهرى **[In This Together campaign](#)** كۆمهلئيك رېنمايى و ئاسانكارى دهخاته بهر دهستان كه چؤن بتوانن بوارى دهرونيتان به باشى بپاريزن و له زهممى كؤرؤنا دا چالاك بمينهموه و له پئوهنديدا بن. له ناو رينماييهكاندا رينمايى نهوهى كه چؤن را بيى لهم كاتهدا له مال بمينهموه ، تيدايه.
- خزمهنگوزارى پيشومچوونى پيشيى بؤ مامؤستايان له ريگاي نهه لينكانهى خوارهوه كؤمهلئيك سهرچاوهى كامهران بوون و چالاكى بؤ باوك و دايكان و منالان دهخاته بهر دهست.

DDST - distance learning ○

PDST - relaxation and self-regulation tolls ○

Websites supporting children with special educational needs

نهو مالىپهرانهى وا هاوكارى بؤ منالانى خاوهن پيداويستى تاييهتى پهروهدهيى له خو دهگرن

- مالىپهرى **[National Council for Special Education](#)** سهرچاوهى زور به سوودى تيدايه بؤ نهو باوك و دايكانهى وا مندالهكهيان خاوهن پيداويستى تاييهته له بوارى پهروهدهييهوه. لهه لينكهوه دمتوانن دهستان به سهرچاوهكان بگات. **ncse.ie/parent-resources**
- نهه مالىپهرهش **[AsIAm's website](#)** روونكردنهوهى له سهر باروودوخى نهخوشى كؤرؤنا بؤ منالان و گهنجهكان له گهل ASD تيدايه له ريگهى كرته كردن له سهر ئيره **[use of social stories](#)** . هسروهه ها هندئيك سهرچاوهى فيربوون و خوئندن له مالهوه دهخاته بهر دهست. **[resources for learning at home](#)**.
- ناوهندى ميدل تاون بؤ ئوتيزم **Middletown Centre for Autism** ئاسانكارى له ريگاي سؤشبال ميدياوه بلاو دهكاتهوه بؤ هاوكارى كردن منالان و گهنجان كه چؤن ناگايان له خؤيان بيى لهه قهيرانى كؤرؤنايهدا. سهرچاوهكان بؤ باوكان و دايكان و منالان لهه مالىپهره دهست دهكهويت. **middletownautism.com**